

**ЗАВДАННЯ ЮРИДИЧНОЇ СЛУЖБИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ:
ПРОБЛЕМАТИЧНІ ПИТАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Климович Валерія Євгенівна

*студентка II року навчання
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»
Військово-юридичного інституту*

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Юридична служба Національної гвардії України виконує важливу функцію у забезпеченні правопорядку, дотриманні законності та захисті прав військовослужбовців та працівників НГУ. Її діяльність спрямована на правову підтримку оперативної роботи, консультативний супровід, а також участь у розробці та вдосконаленні нормативних документів, що регулюють функціонування НГУ. Проте в процесі реалізації цих завдань юридична служба стикається з низкою проблем: кадровим дефіцитом, неузгодженістю законодавчої бази, складнощами у правозастосуванні. Це призводить до правових колізій та невизначеності у прийнятті рішень, що послаблює захист прав військовослужбовців та підвищує ризик правових конфліктів. Аналіз цих проблем має важливе наукове значення, оскільки дозволяє не лише виявити практичні перешкоди в діяльності юридичної служби, а й розробити методи їх подолання.

В останніх дослідженнях та публікаціях згідно даної теми значна увага приділяється правовим аспектам діяльності силових структур, зокрема питанням правового захисту, організації юридичної служби, та оптимізації її функцій у воєнних і правоохоронних установах. Наприклад, у книзі «Національна гвардія України: шляхи розвитку» автори Філіпп Флері та Валентин Бадрак досліджують стратегічні завдання й перспективи реформування Національної гвардії України, зокрема наголошуючи на необхідності посилення правового забезпечення. Вони аналізують основні виклики, з якими стикається НГУ, у тому числі проблеми кадрової політики та недосконалість нормативної бази, що впливає на діяльність юридичних служб. Флері та Бадрак підкреслюють важливість інтеграції кращих міжнародних практик у правове забезпечення та управління Національною гвардією. Їхні рекомендації охоплюють заходи для підвищення професійної

підготовки кадрів, що включає спеціалізоване навчання юристів та створення умов для ефективного кадрового забезпечення [1].

У праці «Обґрунтування переліку операцій оперативного та оперативно-тактичного рівня застосування Національної гвардії України» В. М. Бацамут зосереджується на особливостях оперативних завдань НГУ в умовах сучасних викликів безпеці. Автор обґрунтовує типи операцій, які мають виконуватися Національною гвардією для досягнення високої ефективності в правозахисній та оборонній діяльності, включаючи антикризові та антитерористичні заходи. Також Бацамут наголошує на потребі вдосконалення правового регулювання для належної підготовки кадрів та їхньої правової захищеності під час виконання завдань, що є актуальним для роботи юридичної служби НГУ [2].

Юридична служба Національної гвардії України (НГУ) є ключовим елементом правової інфраструктури, що забезпечує виконання завдань з охорони правопорядку, національної безпеки та правової підтримки військовослужбовців і співробітників НГУ. Завдання юридичної служби включають кілька важливих аспектів:

1. Правова підтримка оперативної діяльності НГУ, а саме:

- консультації з правових питань щодо застосування законодавства під час виконання специфічних завдань НГУ, таких як охорона громадського порядку, боротьба з тероризмом, запобігання масовим безладам;

- підготовка та експертиза правових документів, що регулюють внутрішню діяльність підрозділів НГУ, таких як накази, інструкції, розпорядження, а також акти, що стосуються взаємодії з іншими державними органами та міжнародними партнерами.

2. Захист прав та законних інтересів військовослужбовців:

- консультації та правова допомога військовослужбовцям у випадку порушень їхніх прав, наприклад, у разі незаконних дій з боку командування або у випадках, коли виникають спори щодо виконання службових обов'язків;

- вирішення трудових суперечок, пов'язаних з умовами служби, пенсійним забезпеченням, пільгами, компенсаціями та іншими аспектами соціально-правових відносин військових.

3. Участь у розробці нормативної бази, яка містить у собі розробку і оновлення нормативно-правових актів, що регулюють діяльність Національної гвардії (зокрема, це стосується удосконалення законодавства про статус військовослужбовців, їх права та обов'язки, організацію оперативних та бойових завдань, а також міжвідомчої взаємодії з іншими силовими структурами) [3].

Реалізація завдань юридичної служби Національної гвардії України стикається також з суттєвими проблемами, що ускладнюють її ефективне функціонування. В першу чергу, мова йде про *кадровий*

дефіцит. Адже через обмежену кількість фахівців, що мають необхідні знання та досвід у військовому праві та специфіці діяльності силових структур, служба не завжди може швидко й ефективно реагувати на зміни в законодавстві або забезпечити правову підтримку вчасно. По-друге, *наявність прогалин та невідповідності у нормативно-правових актах*, які регулюють діяльність НГУ. Колізії між різними законодавчими актами створюють невизначеність у тому, як застосовувати певні норми на практиці. Наприклад, деякі аспекти діяльності НГУ можуть залишатися не врегульованими або недостатньо чітко прописаними в законодавстві, що веде до правових суперечок та ускладнює реалізацію операцій чи інших завдань. По третє, іншою важливою проблемою також є труднощі з правозастосуванням, особливо в тих випадках, коли законодавство не дає однозначних вказівок щодо застосування конкретних норм. У таких умовах військові та юридичні службовці можуть опинитися в ситуаціях, коли не зовсім зрозуміло, як правильно діяти відповідно до закону, що може привести до юридичних спірних ситуацій, а також до порушень правових процедур і принципів законності.

Тому для вирішення проблем, які виникають у юридичній службі Національної гвардії України, необхідно вжити кілька конкретних кроків.

- Підвищення кваліфікації юристів: необхідно впровадити систематичне підвищення кваліфікації співробітників юридичної служби, зокрема через регулярні тренінги та семінари, що охоплюють сучасні питання військового та адміністративного права, права людини, міжнародного гуманітарного права та інших аспектів діяльності НГУ.

- Усунення правових колізій: необхідно провести ревізію існуючих законодавчих актів, що регулюють діяльність НГУ, і на основі цієї ревізії розробити нові закони або внести зміни до існуючих, щоб усунути прогалини й суперечності між нормативними актами.

- Розробка нових, більш чітких норм: важливо створювати нові правові норми, що відповідають актуальним потребам НГУ, зокрема в умовах зміни міжнародної ситуації, боротьби з новими видами загроз та розвитку військово-політичної ситуації в країні.

- Активізація обміну досвідом між силовими структурами: важливо розвивати взаємодію між різними державними органами, зокрема між Міністерством внутрішніх справ, СБУ, прокуратурою та іншими правоохоронними структурами [4].

Отже, можна сказати, що результати проведеного дослідження свідчать про необхідність комплексного підходу до вирішення проблем юридичної служби Національної гвардії України. Перш за все, потрібно реформувати кадрову політику, підвищуючи кваліфікацію юристів та залучаючи спеціалістів, орієнтованих на роботу в силових структурах.

Також важливим є розроблення чітких механізмів правозастосування, щоб забезпечити єдність у трактуванні норм і дотриманні правової процедури. Окрім цього, для покращення правового супроводу необхідно активізувати міжвідомчу співпрацю та інтегрувати міжнародні стандарти, що сприятиме впровадженню найкращих правових практик і підвищить ефективність роботи юридичної служби НГУ.

Щодо перспектив, то тут можна виділити такі складові:

- у майбутньому важливим напрямом є інтеграція практик міжнародних організацій у правову діяльність НГУ. Це включає вивчення досвіду НАТО, ООН та інших міжнародних структур для вдосконалення правового забезпечення діяльності НГУ;
- важливим напрямком є постійний моніторинг і актуалізація законодавства, що регулює діяльність НГУ, з урахуванням швидких змін у внутрішньополітичній та міжнародній ситуації;
- поглиблене дослідження правових відносин у контексті зовнішніх загроз. В умовах гібридних загроз, нових видів військових конфліктів та терористичних атак, особливо важливо продовжувати дослідження правових аспектів, що стосуються специфічних завдань НГУ.

Література:

1. Філіпп Ф., Бадрак В. Національна гвардія України: шляхи розвитку: підруч. Женева-Київ, 2017. 50 с.
2. Бацамут В. М. Обґрунтуванням переліку операцій оперативного та оперативно-тактичного рівня застосування НГУ. *Актуальні проблеми оперативного мистецтва та тактики Національної гвардії України*. Науково-практична конференція Національної академії Національної гвардії України 31 березня 2022 р., м. Харків.
3. Про затвердження Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1040-2008-%D0%BF#Text> (дата звернення: 13.11.2024).
4. Закон України «Про Національну гвардію України» (від 13 березня 2014 року № 876-VII) (дата звернення: 13.11.2024).